

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคเชียงราย โดยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วย

1. วัยรุ่นและพัฒนาการของวัยรุ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
 - 2.1 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
 - 2.2 ผลกระทบจากความเสี่ยง
 - 2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
 - 3.1 ความหมายของการรับรู้
 - 3.2 กระบวนการรับรู้
 - 3.3 การรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
 - 3.4 การประเมินการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศ

1. วัยรุ่นและพัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่น (Adolescence) คำว่าวัยรุ่น มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละติน คือ Adolescere ซึ่งหมายความว่า การเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (To Grow into Maturity) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ไปพร้อมๆกัน

วัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) มีช่วงอายุระหว่าง 13-15 ปี ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเพศชายและเพศหญิง สำหรับเพศหญิงสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของร่างกายเต็มที่คือ การมีประจำเดือน มีขนขึ้นตามอวัยวะเพศ สดส่วนต่างๆ ของ

ร่างกายเปลี่ยนไป โดยเฉพาะด้านอวัยวะเพศ และการเติบโตของทรวงอก เนื่องมาจากต่อมต่างๆ ผลิตฮอร์โมนไปบำรุงมากขึ้น เด็กชายจะสังเกตได้จากการหลั่งน้ำสุจิในครั้งแรก และการมีขนตามอวัยวะเพศ เสียงแตกพราว ส่วนพัฒนาการทางอารมณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกเร็วและง่าย

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) มีช่วงอายุระหว่าง 15-18 ปี ในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิด ในด้านร่างกายนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่ดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม เพศหญิงร่างกายมีสัดส่วนขึ้น ผิวพรรณสดใส ส่วนเพศชายจะเริ่มมีหนวดมีเครา อารมณ์วัยรุ่นพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก และมีความรุนแรง มีความรู้สึกไวต่อสิ่งกระตุ้น จากสภาพแวดล้อม แสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ซึ่งเมื่อพัฒนาการด้านต่างๆอยู่ในระยะคงที่แล้วจะเริ่มสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุระหว่าง 18-21 ปี ในระยะนี้พัฒนาการของวัยรุ่นเริ่มเข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์มีพัฒนาการทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะด้านความรู้สึกนึกคิดและปรัชญาชีวิต มีความพยายามในการปรับปรุงร่างกายและจิตใจของตนให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยการหัดตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง และมีความกระตือรือร้นที่สร้างสิ่งประทับใจต่างๆ เพื่อแสดงว่าตนเองไม่ใช่เด็กต่อไป (ฟังพิศ จักรปิง, 2539)

พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่น โดยทั่วไปแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2540)

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

พัฒนาการด้านร่างกายเป็นไปในแนวทางที่ความเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์สุด (Maturation) เพื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่โดยหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก่อนชาย เด็กหญิงเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุ 10-11 ปี ส่วนในเด็กชายจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุ 11.5-13 ปี ซึ่งการเจริญเติบโตมีทั้งการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายภายนอกที่สังเกตได้เช่น รูปร่างหน้าตา ลักษณะเส้นผม ส่วนสูง น้ำหนัก จากการศึกษาแนวโน้มการเจริญเติบโตระยะยาวในกลุ่มเด็ก พบว่าเด็กจะมีส่วนสูงและน้ำหนักเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อเข้าวัยรุ่นชายอายุ 14 ปี และวัยรุ่นหญิงอายุ 12 ปี และปัจจัยที่มีความสำคัญกับส่วนสูงและน้ำหนักมากที่สุดได้แก่ พันธุกรรมและอาหาร (Rice, 1997) สัดส่วนและขนาดของร่างกายของวัยรุ่นจะแตกต่างกับในวัยเด็ก วัยรุ่นจะมีไขมันสะสมมากกว่าในวัยเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงจะมีการสะสมไขมันมากกว่าวัยรุ่นชาย จึงสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กหญิงที่พอมจะมีน้ำหนักหรืออ้วนมากขึ้น (Lefancois, 2001) ส่วนการเจริญเติบโตภายใน ได้แก่ การทำงานของต่อมไร้ท่อต่างๆ ภายในร่างกายบางชนิด โครงกระดูกที่แข็งแรง การผลิตเซลล์

สืบพันธุ์ในเพศชายและการมีประจำเดือนในเพศหญิง ในตอนต้นๆ ของวัยนี้ร่างกายไม่ได้สัดส่วน เด็กจะรู้สึกอึดอัด กังงาย รู้สึกอ่อนไหวง่ายกับสัดส่วนอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย การทำงานของกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสยังไม่เข้ารูปเข้ารอย การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายที่น่าสนใจคือ ลักษณะทุติยภูมิทางเพศอันเป็นลักษณะที่แบ่งแยกความเป็นชายหนุ่มกับความเป็นหญิงสาวเพิ่งเริ่ม เจริญเต็มที่ในวัยรุ่นที่มีพัฒนาการ 3 ขั้นตอน จนกว่าจะเจริญเติบโตเต็มที่ได้แก่

1.1 Pre-Pubesence เป็นระยะที่ลักษณะทางเพศต่างๆ เริ่มพัฒนาเข้าสู่ขั้นที่สอง เช่น สะโพกเริ่มขยาย หน้าอกของเด็กหญิงเริ่มเจริญ เสียงเริ่มแตกห้าวในเพศชาย แต่อวัยวะสืบพันธุ์ยังไม่ทำหน้าที่

1.2 Pubesence เป็นระยะที่ลักษณะทางเพศส่วนต่างๆ เริ่มพัฒนาการต่อไป อวัยวะสืบพันธุ์ เริ่มทำหน้าที่แต่ยังไม่สมบูรณ์ เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน เด็กชายเริ่มสามารถผลิตเซลล์สืบพันธุ์ได้

1.3 Post-Pubesence เป็นระยะที่ลักษณะทางเพศทุกส่วนของร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่อวัยวะสืบพันธุ์ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ถึงเวลาที่เด็กจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่แท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็วและมากมายเพื่อพัฒนาเข้าสู่การมีวุฒิภาวะทางเพศ

2. พัฒนาการด้านอารมณ์

พฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่นสามารถที่จะทำความเข้าใจได้ โดยการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะอารมณ์และความรู้สึกของพวกเขา นั่นคือพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นผลมาจากอารมณ์และความรู้สึกของวัยรุ่นนั่นเอง กล่าวคืออารมณ์เป็นเสมือนแรงจูงใจที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมออกมาและพฤติกรรมที่แสดงออกจะเป็นลักษณะใดรุนแรงเพียงไรขึ้นอยู่กับความเข้มของอารมณ์ขณะนั้น (Rice, 1997) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตของร่างกายทั้งภายในและภายนอกยังกระทบกระเทือนแบบแผนอารมณ์ของวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มข้นของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้ บางครั้งเก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง บางครั้งพลุ่งพล่านหรือมีลักษณะอารมณ์ที่เรียกว่า “พายุบูแคม” ระดับความเข้มของอารมณ์ขึ้นอยู่กับบุคลิกดั้งเดิมของเด็กและตัวเร้าที่ทำให้เกิดอารมณ์เด็กแต่ละคน จะแสดงบุคลิกประจำตัวออกมาอย่างเด่นชัด เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย เข้าอารมณ์ ขี้อิจฉา เป็นต้น นอกจากนี้วัยรุ่นจะเข้ากับบุคคลต่างวัยได้ยาก เด็กวัยรุ่นจึงสามารถที่จะเกาะกลุ่มกันได้ดีเป็นพิเศษกว่าวัยอื่นๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่าย

สาเหตุของความสับสนทางอารมณ์

- 1) วัยรุ่นเป็นช่วงที่เปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นระยะที่เริ่มเรียนรู้การเป็นผู้ใหญ่จึงมีความสับสน ลังเล ไม่แน่ใจ ไม่ทราบว่าจะถูกที่ควรเป็นอย่างไร
- 2) เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นต้องวางตัวใหม่ทั้งกับเพื่อนร่วมวัย ผู้ใหญ่ เพื่อนต่างวัย รวมถึงเพื่อนต่างเพศ ซึ่งต้องอาศัยเวลาและเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ดังนั้นเมื่อยังไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ จึงเกิดความสับสน
- 3) วัยรุ่นต้องเริ่มวางแผนในการเลือกอาชีพ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ การเลือกอาชีพสำคัญต่อชีวิต จิตใจ อารมณ์ ความต้องการของเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้รู้สึกถูกกดดัน เนื่องจากถูกจำกัดด้วยระดับสติปัญญา ระบบการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ความนิยมของสังคม ที่สำคัญวัยรุ่นยังไม่มั่นใจว่าตนเองควรประกอบอาชีพอะไร ตนถนัดในเรื่องใด
- 4) สภาพปัจจุบันของสังคม ซึ่งสามารถที่จะแยกย่อยได้ดังนี้
 - 4.1 สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ทัน
 - 4.2 สภาพเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบัน ทำให้วัยรุ่นต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอาชีพนานขึ้นจึงถูกผู้ใหญ่มองว่ายังเป็นเด็ก อันเป็นแรงกดดันวัยรุ่นอย่างหนึ่ง
 - 4.3 วัยรุ่นสมัยปัจจุบันต้องออกจากการดูแลของผู้ใหญ่เร็วขึ้น เมื่อวัยรุ่นบางคนไม่พร้อมหรือไม่สามารถที่จะดูแลตนเองได้ ทำให้เกิดปัญหาตกไปเป็นเหยื่อของผู้ที่หวังเอาประโยชน์จากวัยรุ่นเหล่านี้
 - 4.4 ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ความอบอุ่นในครอบครัวจึงน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามเด็กวัยรุ่นที่ผ่านระยะนี้ได้ด้วยดีปรับตัวได้ดีมีครอบครัวที่คอยดูแลให้กำลังใจ ก็ไม่จำเป็นที่ต้องมีสภาพอารมณ์เช่นนี้

3. พัฒนาการทางสังคม

Rice (1996) วิเคราะห์พัฒนาการของวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องพัฒนาการทางสังคมที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่นมีอยู่ 6 ประการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) วัยรุ่นจำเป็นต้องมีสัมพันธภาพที่ดีให้การดูแลและให้ความสำคัญกับบุคคลอื่น
- 2) วัยรุ่นจำเป็นต้องคบหาเพื่อนที่มีลักษณะที่แตกต่างจากวัยเด็ก คือ เป็นบุคคลใหม่ที่มีพื้นฐาน ประสบการณ์และแนวคิดที่ต่างกันไป
- 3) วัยรุ่นจำเป็นต้องแสวงหาการยอมรับจากสังคม
- 4) วัยรุ่นจำเป็นต้องมีการคบเพื่อนต่างเพศและมีเพื่อนสนิท

5) วัยรุ่นจำเป็นต้องเรียนรู้การปรับตัวเกี่ยวกับการมีนัด พัฒนาทักษะทางสังคมและบุคลิกภาพ การเลือกคบเพื่อนอย่างชาญฉลาด รวมไปถึงความสำเร็จในการแต่งงาน

6) วัยรุ่นจำเป็นต้องเรียนรู้บทบาททางเพศทั้งเพศหญิงและเพศชาย รวมไปถึงการมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม

จึงสังเกตเห็นได้ว่าวัยรุ่นเริ่มที่จะออกจากครอบครัว เริ่มมีปฏิสัมพันธ์และมีสัมพันธภาพกับบุคคลภายนอกครอบครัวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน วัยนี้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนและเพื่อนเองก็จะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก และเริ่มสนใจที่จะคบเพื่อนต่างเพศ (Arnett, 2001) การเปลี่ยนแปลงทางกายอย่างรวดเร็วและมากมาย เป็นแรงกระตุ้นให้วัยรุ่นรวมกลุ่มกัน เพราะสามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขมีความคับข้องใจที่คล้ายกันแก้ไขปัญหากันและกันดีกว่าคนต่างวัย นอกจากนี้กลุ่มยังตอบสนองต่อความต้องการทางด้านสังคมในด้านต่างๆ ซึ่งวัยรุ่นต้องการมาก เช่น การเป็นบุคคลสำคัญ การต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีสภาพน่าเบื่อที่บ้าน เมื่อรวมกลุ่มกันจะมีการสร้างกฎของกลุ่ม การมีสัญลักษณ์และภาษาประจำของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มเท่านั้นที่จะสามารถเข้าใจได้และสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องปฏิบัติตาม เมื่อสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกคัดออกจากกลุ่ม เมื่อกลุ่มไม่ยอมรับทำให้วัยรุ่นวิตกกังวล ไม่มั่นใจและโดดเดี่ยว (Rice, 1996)

การคบเพื่อนหรือการมีกลุ่มเพื่อนเป็นพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่น เมื่อวัยรุ่นไม่มีโอกาสที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วัยรุ่นจะพลาดโอกาสที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ที่สำคัญเนื่องจากกลุ่มเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ คอยสนับสนุนประคับประคองจิตใจกันและกัน พัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการใช้เหตุผลพัฒนาทัศนคติต่อพฤติกรรมทางเพศและบทบาททางเพศยึดถือค่านิยมและปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ส่งเสริมการมีคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มเพื่อนที่คบถ้าเป็นกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดีอาจถูกชักนำไปสู่ทางที่เสื่อมเสียได้ (Dacey & Kenny, 1997)

4. ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกระทำของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมโดยอ้อมมีสาเหตุมาจากความต้องการเป็นสำคัญ และการกระทำที่แสดงออกเป็นผลของความต้อการนั่นเอง (ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม, 2527) ความต้อการคือ ความรู้สึกอยากได้ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดัน แรงจูงใจและก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ที่พยายามให้บรรลุถึงความมุ่งหมายความต้อการ ความต้อการของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 5 ด้าน (สุชา จันท์ธรม, 2540)

4.1 ความต้อการทางเพศ เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นเด็กวัยรุ่นมักพยายามดิ้นรนที่จะคบหาเพื่อนต่างเพศ ซึ่งมักได้รับการกีดกันจากผู้ใหญ่เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดเรื่องเสียหายและคำครหา นินทา ซึ่งก่อให้เกิดความกดดันทางธรรมชาติ เนื่องจากในระยะนี้ต่อมต่างๆ ภายในร่างกายจะ

ทำงานเต็มที่ โดยเฉพาะต่อมเพศที่ผลิตฮอร์โมนออกมาเพื่อควบคุมการเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศ ทำให้วัยรุ่นพยายามที่จะหาทางออกเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ปัจจุบันถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรแก้ไขโดยพยายามหาทางให้เด็กชายและเด็กหญิงได้มีโอกาสรู้จักกันพอสมควร ในสถานที่ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันบ้างเพื่อลดความต้องการด้านนี้ลง อีกประการหนึ่งควรมีการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษากับเด็กด้วย เพราะการปกปิดอาจเป็นการกระตุ้นให้เด็กยิ่งเพิ่มความอยากรู้อยากเห็นมากยิ่งขึ้น และพยายามที่จะทดลองค้นหาความจริงด้วยตนเอง ซึ่งอาจทำให้ประสบความเสียหายได้ ถ้าได้รับความรู้ที่ผิดๆ หรือแบบอย่างที่ไม่ดี

4.2 ความต้องการได้รับอิสระ เมื่ออยู่ในวัยเด็กพ่อแม่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่เนื่องจากวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ แต่พอถึงวัยรุ่นเด็กจะพยายามแสวงหาความจริงพยายามยืนหยัดอยู่บนลำแข้งของตนเอง ความต้องการได้รับอิสระเป็นความต้องการที่รุนแรงมากในวัยนี้ วัยรุ่นต้องการแสดงออกว่าตนเป็นผู้ใหญ่ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบไม่พอใจที่ผู้ใหญ่มาก้าวก้าวยในชีวิตตนต้องการมีอิสระในความคิด การตัดสินใจและการกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง (พรพิมล เจียมนาครินทร์, 2539)

4.3 ความต้องการหาเลี้ยงตนเอง วัยรุ่นจึงเริ่มมีความคิดที่หาเลี้ยงตนเองแทนการที่ต้องขอพ่อแม่ ทั้งนี้เพราะคิดว่าการหาเงินได้ด้วยตนเองทำให้เกิดความภาคภูมิใจการใช้จ่ายสิ่งต่างๆ เป็นไปอย่างสบายใจไม่ต้องเกรงใจใครเพราะเป็นเงินที่หามาได้ด้วยตนเอง อีกประการหนึ่งเป็นการพิสูจน์ให้ผู้ปกครองเห็นว่าตนเองนั้นโต ควรมีอิสระอย่างเต็มที่แทนที่จะถูกควบคุมเหมือนแต่ก่อน

4.4 ความต้องการได้รับความนับถือจากสังคม วัยรุ่นต้องการให้สังคมโดยเฉพาะผู้ใหญ่ยอมรับว่าตนโตเป็นผู้ใหญ่แล้วต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ โดยพยายามทำตนให้เป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงมักพบเห็นว่าวัยรุ่นบางคนพยายามที่จะดื่มเหล้าสูบบุหรี่เพื่ออวดความเป็นผู้ใหญ่ของตนและผู้หญิงก็พยายามที่จะแต่งตัว แต่งหน้า ใส่รองเท้าส้นสูง เป็นต้น

4.5 ความต้องการปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ วัยรุ่นพยายามที่จะถามเรื่องราวที่ตัวเองอยากรู้อย่างมีเหตุผล ถ้าได้รับคำตอบที่ตนเองไม่พึงพอใจก็พยายามที่จะซักถามเพื่อให้ได้คำตอบที่พอใจ โดยไม่ยอมที่จะล้มเลิกความสงสัยง่ายๆ ดังนั้นสังคมต้องส่งเสริมให้วัยรุ่นมีปรัชญาชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมรู้จักการสร้างมาตรฐานศีลธรรมให้แก่ตนเอง

ความต้องการเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในทางที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับพฤติกรรมของวัยรุ่นมีสิ่งผลักดันทั้งจากแรงขับภายในจากตนเอง ได้แก่ ความคิดต่างๆ ที่เจริญขึ้น ความสับสนกังวลในสิ่งเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามความคิดของตนและแรงขับภายนอก คือการยอมรับความเข้าใจของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเขา เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ สังคมรอบข้าง

ค่านิยมต่างๆ บางครั้งสิ่งเหล่านี้นำวัยรุ่นไปสู่การมีพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม โดยที่ตัวเองไม่ได้ตั้งใจ และด้วยความที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

2.1 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

การศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศไว้ว่าหมายถึง การประพฤติปฏิบัติกิจกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ หรือก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ (Luster & Small, 1994) ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุยังน้อย การมีคู่นอนหลายคน การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด (Luster & Small, 1994) การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศ (Stiffman & Earls, 1990) การดื่มสุรา หรือใช้สารเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์หรือมีเอดส์ (Newman & Zimmerman, 2000)

เนื่องจากวัยรุ่นอยากทดลองสิ่งใหม่ๆ ขาดประสบการณ์ชีวิตความคิดอ่านยังไม่เจริญสุ่ววุฒิภาวะที่เพียงพอที่จะเข้าใจและตระหนักถึงผลเสียที่จะตามมา มองเข้าข้างตนเองมากเกินไปและคิดว่าสิ่งเลวร้ายต่างๆ คงไม่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ง่าย (จันทจิรา พุกษานานนท์, 2538) พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 การมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย การมีเพศสัมพันธ์เร็วตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นตอนต้นทำให้วัยรุ่นเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ เนื่องจากเนื้อเยื่อบริเวณอวัยวะเพศของวัยรุ่นมีลักษณะบอบบางยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่จึงมีการฉีกขาดได้ง่าย เมื่อมีเพศสัมพันธ์จะเกิดการเสียดสีจากการสอดใส่อวัยวะเพศ ทำให้เกิดการระคายเคืองจนเกิดแผล (Niestien & Anderson, 1996) พบว่าวัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอยู่ในช่วงอายุ 12-19 ปี จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของผู้ป่วยวัยรุ่นพบว่ากลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สูงมีอายุระหว่าง 12-19 ปี กลุ่มนี้เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในปีที่ผ่านมาร้อยละ 37.2 และยังพบว่าเคยเข้ารับการรักษาด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ คิดเป็น ร้อยละ 35.1 (Niestien & Anderson, 1996) ในประเทศไทยการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 9-10 ปี ร้อยละ 7.2 อายุ 11-12 ปี ร้อยละ 10.7 และอายุ 13-14 ปี ร้อยละ 35.7 (อรอุษา จันทรวิจ, 2544) และการศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชาย ระดับอาชีวศึกษาของพัชรินทร์ สิมทะราช (2544) พบว่านักเรียนชายระดับอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 12-17 ปี ร้อยละ 78.13 และการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดน่านพบว่านักเรียนระดับ

ระดับอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี ร้อยละ 6.7 และมากที่สุดที่อายุ 14-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.2 ส่วนในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี ร้อยละ 13.3 และมากที่สุดที่อายุ 14-15 ปี ร้อยละ 53.3 (จันทร์ทองศิริ, 2539) จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุน้อยซึ่งปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การติดโรคทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ ซึ่งการติดโรคทางเพศสัมพันธ์พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (Stewart & Hofmann, 1997)

2.1.2 การมีคู่นอนหลายคน หมายถึง การเปลี่ยนคู่นอนหญิงหรือชายที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยจำนวนมากกว่า 1 คน กำลังเป็นค่านิยมที่ผิดและเป็นปัญหาของวัยรุ่นในปัจจุบันจากการศึกษาค่านิยมการคบเพื่อนต่างเพศของหอมจันทร์ ธรรมโครต (2538) โดยการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามเพศและสภาพครอบครัวพบว่า วัยรุ่นมีค่านิยมการคบเพื่อนต่างเพศหลายๆ คนทำให้รู้สึกว่าเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนอยู่ในระดับปานกลางในวัยรุ่นที่มีสภาพครอบครัวที่สมบูรณ์และระดับมากในครอบครัวที่มีสภาพครอบครัวที่แตกแยก การที่วัยรุ่นเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ หรือมีคู่นอนหลายคนทำให้มีโอกาสได้รับเชื้อเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูงขึ้น การศึกษาของ Luster & Small (1994) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นมีคู่นอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมากถึงร้อยละ 55.6 ในวัยรุ่นชายมีคู่นอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร้อยละ 65.5 นอกจากนี้การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของผู้ป่วยพบว่ากลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สูง ส่วนใหญ่มีคู่นอน 2-6 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ปานกลางส่วนใหญ่มีคู่นอน 2-4 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ส่วนกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ต่ำส่วนใหญ่มีคู่นอน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 45.0 (Stiffman & Earls, 1990) ในประเทศไทยจากรายงานการวิจัยของ สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์ และคณะ (2541) ได้ศึกษาทัศนคติต่อบริการทางเพศ ความเชื่อ อารมณ์ภายใน-ภายนอกตน ด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักศึกษาอาชีวและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีการเปลี่ยนคู่นอนเพศกับผู้อื่นร้อยละ 15.0 และจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักเรียนมีจำนวนคู่นอน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 33.3 (อรอุษา จันทร์วิรุจ, 2544) และจากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยง: การศึกษาเชิงบรรยายในวัยรุ่น ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงที่สุด ร้อยละ 45.0 รองลงมาวัยรุ่นตอนกลาง ร้อยละ 41.0 และวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 34.0 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศแล้ว

วัยรุ่นตอนกลางมีคะแนนสูงสุด 105.54 รองลงมาเป็นวัยรุ่นตอนปลาย 103.87 ต่ำสุดที่กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น 98.18 (สุภาภรณ์ ปัญหาราช, 2547)

2.1.3 การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงสูงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ (Grunbaum et al., 1999) ในประเทศไทยได้มีการศึกษาความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดตรัง พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยการใส่ถุงยางอนามัยอยู่ในระดับสูงเพียงร้อยละ 31.0 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 51.2 และระดับต่ำร้อยละ 17.8 (สุปรียา รามการณ, 2544) จันทร์แรม ทองศิริ (2539) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น จังหวัดน่าน พบว่าวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 16.7 ใช้บางครั้งร้อยละ 16.6 และพบว่าวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงหรือเพื่อนชายไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 36.1 ใช้บางครั้งร้อยละ 44.5 และการศึกษาความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดตรัง พบว่านักเรียนใส่ถุงยางอนามัยถูกต้องทุกขั้นตอนเพียงร้อยละ 6.4 (สุปรียา รามการณ, 2544) สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนชายในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดตาก พบว่า ร้อยละ 88.3 ของผู้ที่เคยมีเพศสัมพันธ์มีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไข (บุญยานุช เดชบริบูรณ์, 2544) จะเห็นว่าเหตุผลดังกล่าวเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ รวมไปถึงการตั้งครรภ์

2.1.4 การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด ทั้งที่การใช้วิธีคุมกำเนิดเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะนอกจากจะป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แล้ว ยังสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้อีกด้วยจึงจำเป็นมากสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ และ Luster & Small (1994) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นใช้วิธีคุมกำเนิดทุกครั้งในวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงเพียงร้อยละ 43.4, 50.1 ตามลำดับ ส่วนในวัยรุ่นที่ใช้วิธีคุมกำเนิดโดยใช้ถุงยางอนามัยอย่างเดียวร้อยละ 40.0 กล่าวได้ว่าพวกเขาใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ ในประเทศไทยจากการศึกษาความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดตรัง พบว่า เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงหรือเพื่อนชายไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยร้อยละ 40.6 ไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนรักร้อยละ 51.3 (สุปรียา รามการณ, 2544) และ อรุษา จันทร์วิรุช (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแฟน/คนรักร้อยละ 75.1 ไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัยร้อยละ 85.7 จากข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า

การใช้วิธีคุมกำเนิดในวัยรุ่นยังไม่ครอบคลุม บ้างไม่รู้วิธีคุมกำเนิด บ้างก็ไม่พึงพอใจ ทำให้เสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ จะเห็นได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นส่งผลเสียมากมาย แต่กลับพบว่าอัตราการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นยังสูงอยู่และวัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยลงเรื่อยๆ

2.1.5 การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการ จากผลการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของผู้ป่วยวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สูงเคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศ 1-2 คนร้อยละ 9.3 เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศ 3-9 คนคิดเป็นร้อยละ 16.3 และมากที่สุดร้อยละ 20.1 เคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป (Stiffman & Earls, 1990) และการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาพบว่า นักเรียนมัธยมชายและหญิงไม่เคยป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศร้อยละ 27.3 และ 33.3 ตามลำดับ ในเพศชายใช้วิธีป้องกันบางครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศร้อยละ 27.3 ส่วนในเพศหญิงใช้วิธีป้องกันบางครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศร้อยละ 66.7 (พิสมัย นพรัตน์, 2543) การที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กับผู้ขายบริการทางเพศ ทำให้วัยรุ่นเสี่ยงต่อการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูง (Stiffman & Earls, 1990)

2.1.6 การดื่มสุราและการใช้สารเสพติด เนื่องจากการดื่มสุราและเสพสารเสพติดจะทำให้วัยรุ่นขาดสติสัมปชัญญะและการควบคุมตัวเอง ส่งผลให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยนำไปสู่การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ วัยรุ่นบางกลุ่มเชื่อว่าการดื่มสุราและสารเสพติดบางชนิดช่วยเพิ่มความสุขเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาเกรด 9 ในเมืองพบว่า การดื่มสุราและการใช้สารเสพติดมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (Boyer et al., 1999) ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พัชรินทร์ สิมทะราช (2544) ศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษาพบว่า นักเรียนชายระดับอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกจากการเมาสุราร้อยละ 8.96 และ อรุญา จัทรวิรุฑ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า วัยรุ่นไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์สาเหตุเนื่องมาจากการเมาสุราคิดเป็นร้อยละ 8.3 สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น จังหวัดน่าน พบว่า วัยรุ่นอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์ภายหลังดื่มสุราร้อยละ 12.8 ส่วนในวัยรุ่นมัธยมศึกษา มีเพศสัมพันธ์ภายหลังดื่มสุราร้อยละ 4.2 และไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ภายหลังการดื่มสุรามากถึงร้อยละ 60.6, 88.9 ในวัยรุ่นอาชีวศึกษาและวัยรุ่นมัธยมศึกษาตามลำดับ (จันทร์แรม ทองศิริ, 2539) ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเมื่อวัยรุ่นดื่มสุรา

หรือใช้สารเสพติดมักกระตุ้นให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์โดยที่ไม่ใช้วิธีป้องกันมากขึ้น ซึ่งทำให้วัยรุ่นมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ได้สูงขึ้น

2.2 ผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

2.2.1 การตั้งครรถ์ก่อนวัยอันควร

การตั้งครรถ์ในวัยรุ่น นับเป็นปัญหาที่รุนแรงมากสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นผลจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากขาดความรู้ หรือมีความเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์นาน ๆ ครั้งจะไม่ตั้งครรถ์ หรือกลัวบิดามารดาจะรู้ว่าใช้ยาคุมกำเนิด จึงอาจทำให้ตั้งครรถ์ได้ ซึ่งการตั้งครรถ์ในระยะวัยรุ่นนั้นจะส่งผลเสียต่อวัยรุ่นและทารกในครรถ์ได้ เช่น วัยรุ่นจะมีปัญหาในเรื่องการเจริญเติบโต โดยเฉพาะความสูง เกิดภาวะโลหิตจาง ความดันโลหิตสูง สิวระลอกไม่ได้สัดส่วนกับช่องเชิงกราน มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยวัยรุ่นเหล่านี้ไม่มีโอกาสกลับไปเรียนหนังสือหรือบางที่ต้องออกจากงาน ทำให้ขาดรายได้ ชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่น อัตราการหย่าร้างสูง (พรภิมล แก้วกมล, 2539)

2.2.2 การทำแท้ง

วัยรุ่นที่ตั้งครรถ์ก่อนวัยอันควรส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรถ์นอกสมรส ดังนั้นจึงมักได้รับความกดดันจากครอบครัวและสังคม ดังนั้นจึงหาทางออกโดยการทำแท้ง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายได้ เช่น มดลูกทะลุ ตกเลือด ติดเชื้ออย่างรุนแรง (พรรณพิไล ศรีอาภรณ์, 2537 : 23) ในปี พ.ศ.2534 ได้มีการประมาณจำนวนการทำแท้งทั้งประเทศคือ 200,000-300,000 ทั้ง (บุศยา แรกข้าว, 2543 : 118) และจากการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับเพศ การเจริญพันธุ์ และการควบคุมกำเนิดในวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำนวน 502 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยตั้งครรถ์ที่ไม่พึงปรารถนาและหาทางออกโดยการทำแท้ง ร้อยละ 10.6 (ทวิวรรณ สัมพันธสิทธิ์, 2535 : 19)

2.2.3 การเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ โรคซิฟิลิส หนองใน แผลริมอ่อน ฝีมะม่วง และหนองในเทียม รวมทั้งโรคเอดส์ด้วย ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ เนื่องจากอุบัติการณ์ของโรคเหล่านี้ยังสูงอยู่และมีปัจจัยหลายประการที่บ่งชี้ว่าอุบัติการณ์ของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น สาเหตุอาจเนื่องมาจาก อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกมีผลต่อสังคมไทยมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นมีอิสระที่จะคบเพื่อนต่างเพศได้มากขึ้นและมีทัศนคติที่ยอมรับพฤติกรรมทางเพศโดยเปิดเผยมากขึ้น และปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ เปิดโอกาสให้มีพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น เนื่องจากความเหงาและขาดความเหนียวรั้งจากค่านิยมเดิม นอกจากนี้สถานเริงรมย์ซึ่งเป็น

แหล่งแพร่โรคที่สำคัญก็ยังมีอยู่มากมาย (สมยศ จารุวิจิตรวัฒนา, 2532 : 1) จากรายงานของ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ (Center for disease control [CDC], 1992 : 289) ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีประชากรในกลุ่มอายุ 10-19 ปี ป่วยเป็นซิฟิลิสระยะที่ 1 และระยะที่ 2 จำนวน 4,072 ราย โดยร้อยละ 66 ของผู้ป่วยทั้งหมดเป็นเพศหญิง สำหรับในประเทศไทย จากรายงานของกองระบาดวิทยาตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 ถึง 30 เมษายน พ.ศ.2543 พบผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 142,027 ราย โดยพบผู้ป่วยเอดส์ในกลุ่มอายุ 25-29 ปี สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.3 (กองระบาดวิทยา, 2543 : 1-2) การติดต่อของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การร่วมเพศกับบุคคลที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ดังนั้น การป้องกันการติดต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ การร่วมเพศกับบุคคลที่น่าสงสัยจะเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ไม่ใช่สิ่งของร่วมกับผู้ป่วยหรือบุคคลที่น่าสงสัยจะป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีการร่วมเพศกับสตรีอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตน ถ้าเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ต้องงดร่วมเพศจนกว่าจะหายขาดและต้องรีบปรึกษาแพทย์ทันทีที่มีอาการผิดปกติเกิดขึ้น (มยุรี ภูงามทอง, 2533 : 136 ; อนุพงศ์ จิตวรากร, 2542 : 361) ส่วนการติดต่อของโรคเอดส์ มี 3 ทางด้วยกัน ได้แก่ การร่วมเพศกับผู้ที่มีเชื้อโรคเอดส์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การถ่ายทอจากแม่ไปสู่ลูกในระยะก่อนคลอด ขณะคลอดหรือหลังคลอดและการรับเชื้อทางเส้นเลือด ซึ่งพบได้ 3 กรณีคือ การใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ที่มีเชื้อโรคเอดส์ การรับเลือดในการผ่าตัดหรือการรักษาโรคเลือดบางชนิด และการรับอวัยวะของผู้ที่มีเชื้อเอดส์หรือการผสมเทียม ส่วนการป้องกันการติดต่อโรคเอดส์ สามารถกระทำได้ดังนี้ มีพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย (safe sex) ไม่สำส่อนทางเพศ ไม่เปลี่ยนคู่นอนบ่อย มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ไม่ใช่เข็มและกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ติดเชื้อเพศติดหรือบุคคลไม่ใช่ของใช้ส่วนตัวร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ เช่น ที่ตัดเล็บ ที่โกนหนวด แปรงสีฟัน ส่วนบุคคลที่มีประวัติร่วมเพศ หรือมีอาการของโรคเอดส์ ควรตรวจโรคเลือดหรืออวัยวะอื่น และควรรักษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และป้องกันตนเองเสมอและสร้างเสริมทัศนคติต่อการป้องกันโรคเอดส์ (สุรพล สุวรรณกุล และอมร ลีลาธรรม, 2536 : 96 ; อนุวัตร รุ่งพิสุทธิพันธ์, 2542 : 95 ; จันทรวีภา คิลกสัมพันธ์, 2543 : 142)

2.2.4 การหย่าร้าง

การหย่าร้างเป็นการสิ้นสุดชีวิตการแต่งงานหรือการสิ้นสภาพการมีชีวิตคู่ ซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาของกลุ่มสมรส โดยส่วนใหญุ่มักจะให้เหตุผลว่าปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ ซึ่งมีความหมายทั้งในเรื่องเพศ ครอบครัวยุติธรรม และการดำรงชีวิตประจำวัน (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ และคณะ, 2540 : 54) จากการศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนแต่งงานหรือเมื่อมีบุตรแล้วจึงแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส แต่ก็จะมีความเสี่ยงต่อการหย่าร้างสูงกว่าคู่สมรสที่ไม่ใช่วัยรุ่น เพราะมักมีปัญหาทางด้านการศึกษา การทำหน้าที่สามีภรรยา ความมั่นคงทางการเงิน

และอาชีพ รวมทั้งการปรับตัวต่อปัญหาวัยรุ่น (Gormly & Brodzinsky, 1989 : 305) จะเห็นได้ว่าการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอาจก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การทำแท้ง การเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการหย่าร้าง ดังนั้นจึงควรมีการให้ความรู้ในการป้องกัน

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ได้แก่

2.3.1 อายุ อายุ นับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจากการศึกษาปัจจัยทำนายการใช้ถุงยางอนามัยและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ของวัยรุ่นแอฟริกันพบว่า อายุสามารถทำนายการใช้ถุงยางอนามัยได้ โดยวัยรุ่นที่อายุน้อยกว่าจะใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่า (Reitman et al., 1996) นอกจากนี้การศึกษาของ Newman & Zimmerman (2000) พบว่าวัยรุ่นชายกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ต่ำมีอายุน้อยกว่าวัยรุ่นชายกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สูง จากการทบทวนผลการศึกษาระดับนานาชาติชี้ให้เห็นว่าอายุของวัยรุ่นน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

2.3.2 เพศ มีรายงานการศึกษาหลายเรื่องพบว่า เพศมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ดังเช่นการศึกษากิจกรรมทางเพศของวัยรุ่นพบว่า ปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายและหญิงแตกต่างกัน (Small & Luster, 1994) Newman & Zimmerman (2000) ได้ศึกษาความแตกต่างทางเพศต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อเอดส์ของเยาวชนแอฟริกัน-อเมริกันในเขตเมือง พบว่า วัยรุ่นชายส่วนใหญ่มีความเสี่ยงสูงกว่าวัยรุ่นหญิง และวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมการดื่มสุราหรือใช้สารเสพติดระหว่างมีเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นหญิง เช่นเดียวกับการศึกษาของ อรุษา จันทวิรุฑ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการพบว่า เพศมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยนักเรียนชายมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากกว่านักเรียนหญิง จะเห็นได้ว่า เพศน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

2.3.3 ระดับชั้นการศึกษา ระดับชั้นการศึกษาน่าจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้สึคนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ดังเช่นผลการศึกษาการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อยของวัยรุ่นพบว่า ระดับชั้นการศึกษามีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์นั้นคือ ในวัยรุ่นเกรด 8 และ เกรด 9 ถ้าบิดามารดาควบคุมอย่างใกล้ชิดจะลดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อยได้ ส่วนในวัยรุ่นเกรด 10 ถ้าบิดามารดาไม่มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจะทำให้เพิ่มพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้น (Whitebeck et al., 1999) นอกจากนี้ อรุษา จันทวิรุฑ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการพบว่า ระดับชั้น การศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมทางเพศสูงถึงร้อยละ 75.0 และสูงกว่านักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีพฤติกรรมทางเพศร้อยละ 63.4 ผลการศึกษาทั้งของต่างประเทศและ ในประเทศไทยชี้ให้เห็นว่าระดับชั้นการศึกษาน่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

2.3.4 ลักษณะการพักอาศัย จากรายงานวิจัยของสุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์และคณะ (2541) เรื่องทัศนคติต่อบริการทางเพศ ความเชื่อ อำนาจภายใน-ภายนอก ด้านสุขภาพ และ พฤติกรรมทางเพศที่เกี่ยวกับการติดเชื้อเอดส์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาและนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายในจังหวัดขอนแก่นพบว่า ในด้านการพักอาศัย ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่ไม่ใช่บ้าน ของตน โดยเฉพาะหอพักและวัด เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่าการพักอาศัยลักษณะอื่นๆ และเมื่อพิจารณาในด้านผู้ที่พักอาศัยร่วมด้วยพบว่า ผู้ที่พักอาศัยอยู่คนเดียวมีคะแนนเฉลี่ยของการมี พฤติกรรมทางเพศที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้มีผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การได้รับความรู้เรื่องเพศจากผู้ปกครองและสภาพแวดล้อม ของสถาบันกับการรับรู้พฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยของนักศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาของ รัฐ กรุงเทพมหานครพบว่า การพักอาศัยมีความสัมพันธ์กับการรับรู้พฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย ดังนั้นลักษณะการพักอาศัยของวัยรุ่นน่าจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

2.3.5 รายได้ที่ได้รับของวัยรุ่น จากการศึกษาของ อรุณา จันทรวีรุช (2544) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายที่ได้รับในการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรายได้และความเพียงพอของรายได้ของวัยรุ่นน่าจะเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

2.3.6 สถานภาพสมรสและอาชีพของบิดามารดา จากรายงานผลการศึกษาของ อรุณา จันทรวีรุช (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน ระดับชั้นมัธยม จังหวัดสมุทรปราการพบว่า วัยรุ่นที่มีครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันมีพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศมากที่สุดร้อยละ 71.4 ดังนั้นสถานภาพสมรสของบิดามารดาน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ซึ่งพบว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากที่สุด และนักเรียนที่มีมารดามีอาชีพส่วนตัว รับจ้าง หรือค้าขาย มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากที่สุด 69.6 ถึงแม้ว่าการทบทวนวรรณกรรมพบว่าอาชีพของบิดามารดา ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้ แต่อย่างน้อยการศึกษาอาชีพของบิดามารดาก็ทำ ให้ทราบลักษณะส่วนใหญ่ของการประกอบอาชีพของบิดามารดาวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

2.3.7 การอยู่ใกล้และการเข้าถึงสถานเริงรมย์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆเต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุต่างๆสถานเริงรมย์มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อวัยรุ่นอยู่ใกล้สถานเริงรมย์เหล่านี้ส่งผลให้วัยรุ่นอันเป็นวัยที่เต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากลองตามธรรมชาติจึงทดลองเที่ยวสถานเริงรมย์ จึงอาจเกิดการมั่วสุมมีการดื่มสุรา ใช้สารเสพติดตลอดจนการมีเพศสัมพันธ์ และอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ อรุณา จันทรวิรุช (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยม จังหวัดสมุทรปราการพบว่า การเข้าถึงสถานเริงรมย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือนักเรียนที่มีที่พักอยู่ใกล้แหล่งสถานเริงรมย์อยู่ใกล้ที่พักมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาของ จันทรแรม ทองศิริ (2539) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดน่านพบว่า การอยู่ใกล้สถานเริงรมย์หรือแหล่งบริการทางเพศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น กล่าวคือ นักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีที่พักอาศัยอยู่ใกล้สถานเริงรมย์หรือแหล่งบริการทางเพศเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้การที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ต่อพฤติกรรมนั้นๆ ด้วยเพราะการรับรู้เป็นพื้นฐานของพฤติกรรม เมื่อบุคคลรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้นอย่างไรก็มีแนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้ นั้น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นก็เช่นกันเมื่อวัยรุ่นต้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก็จะตอบสนองโดยการประมวลความรู้ที่มีอยู่ในการประเมินพฤติกรรมต่างๆ ก่อนที่จะแสดงออกมา

3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

บุคคลต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวซึ่งจัดเป็นสิ่งเร้าอยู่ตลอดเวลา นักจิตวิทยาเชื่อว่าบุคคลเข้าติดต่อกับสิ่งแวดล้อมโดยผ่านกระบวนการคือ การรับรู้ (Perception) บุคคลสามารถรับรู้โดยใช้วัยวะสัมผัส (Sense Organ) ที่มีอยู่ได้แก่ หู ตา คอ จมูก ผิวหนัง เป็นต้น การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายที่สุดถึงซับซ้อนที่สุด

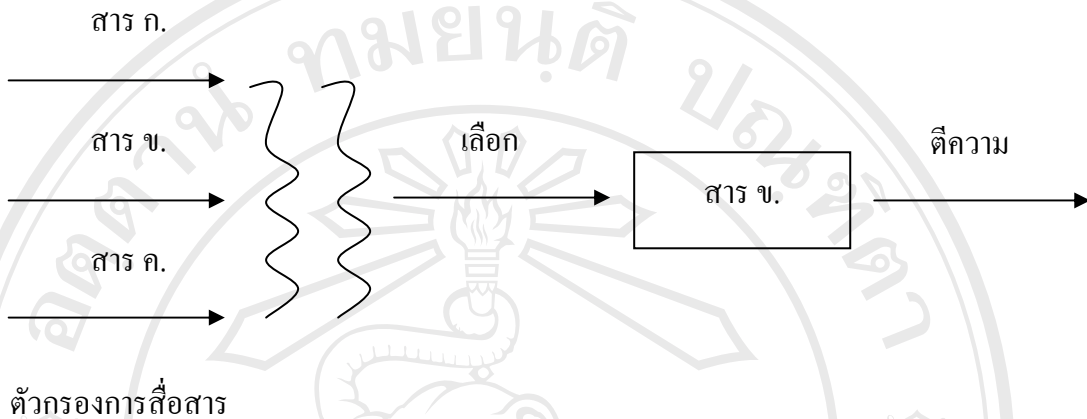
3.1 ความหมายของการรับรู้ (Perception)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายเกี่ยวกับวัตถุ ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ ต่างๆออกเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย

3.2 กระบวนการรับรู้

เนื่องจากคนเรามีการรับรู้ที่ต่างกัน ความล้มเหลวของการสื่อสารจึงอาจเกิดได้ถ้าเราไม่ยอมรับความแตกต่างในเรื่องของการรับรู้ของแต่ละบุคคล การรับรู้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

การสื่อสาร ทศนคติ และความคาดหวังของผู้สื่อสาร การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับเป็นกระบวนการเลือกรับสาร การจัดสารเข้าด้วยกัน และการตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง

ภาพที่ 2 กระบวนการรับรู้

โดยทั่วไป การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือตั้งใจและมักเกิดตามประสบการณ์และการสั่งสมทางสังคม โดยทั่วไปการรับรู้ที่แตกต่างกันเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง (Filter) บางอย่างได้แก่

1. **แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ (Motives)** มักเห็นในสิ่งที่เราต้องการและได้ยินในสิ่งที่เราต้องการได้ยินเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง
2. **ประสบการณ์เดิม (Past experience)** คนเราต่างเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมต่างกัน ถูกเลี้ยงดูด้วยวิธีต่างกันและคบหาสมาคมกับคนต่างกัน
3. **กรอบอ้างอิง (Frame of reference)** ซึ่งเกิดจากการสั่งสมอบรมทางครอบครัวและสังคม ฉะนั้น คนต่างศาสนากันจึงมีความเชื่อและทัศนคติในเรื่องต่างๆ ที่แตกต่างกัน
4. **สภาพแวดล้อม** คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน เช่น อุณหภูมิ บรรยากาศ สถานที่ ฯลฯ จะตีความสารที่ได้รับแตกต่างกัน การถูกดำเนินในห้องส่วนตัวย่อมทำให้ผู้ถูกดำเนินรู้สึกแตกต่างจากการถูกดำเนินต่อหน้าผู้อื่น
5. **สภาวะจิตใจและอารมณ์** ได้แก่ ความโกรธ ความกลัว ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เรามักจะมองความผิดเล็กน้อยเป็นเรื่องใหญ่โต ขณะที่เราอารมณ์ไม่ดีหรือหงุดหงิด แต่กลับมองปัญหาหรืออุปสรรคใหญ่หลวงเป็นเรื่องเล็กน้อยขณะที่มีความรัก เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การรับรู้ของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพร่างกายหรือความสามารถทางกายของบุคคล (Individual biology or physical ability) การเรียนรู้ทางสังคมวัฒนธรรม (Cultural training) และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล (แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์, 2541)

3.3 การรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็นของวัยรุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 4 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศด้านการคบเพื่อนต่างเพศ

การรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศด้านการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศด้านการบริโภคสิ่งกระตุ้นทางเพศและการเที่ยวสถานเริงรมย์ และการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการประเมินการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

3.4 การประเมินการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศพบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนจะสร้างแบบประเมินขึ้นเองตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ของคนที่ต้องการศึกษาดังเช่น Newman & Zimmerman (2000) ศึกษาความแตกต่างทางเพศด้านพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของเยาวชนแอฟริกัน-อเมริกันในเขตเมือง ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์และปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะเสี่ยงและการรับรู้เกี่ยวกับถุงยางอนามัย ประเมินโดยใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสเชื้อเอดส์ ความสนใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ และการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้ถุงยางอนามัย ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พิสมัย นพรัตน์ (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาซึ่งประเมินปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และอรอุษา จันทรวิจ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ได้ประเมินปัจจัยด้านการรับรู้ต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยเป็น ข้อคำถามเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของตนเองที่จะเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

การศึกษาการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่ผ่านมาได้ประเมินการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศโดยการสอบถามถึงความรุนแรง อันตรายหรือผลของการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แต่สำหรับการศึกษาวัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการประเมินการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศดังนี้

Newman & Zimmerman (2000) ศึกษาความแตกต่างทางเพศด้านพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ของเยาวชนแอฟริกัน-อเมริกันในเขตเมืองพบว่า ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูงมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์และการรับรู้ประสิทธิผลของการใช้ถุงยางอนามัยแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับต่ำมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์และการรับรู้ประสิทธิผลของการใช้ถุงยางอนามัยสูงกว่ากลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับสูง

จันทร์แรม ทองศิริ (2539) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีการกระจายตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถทดสอบนัยสำคัญทางสถิติได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นนั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ทัศนคติและความเชื่อเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ปัจจัยสนับสนุนด้านเพื่อน การดื่มสุรา สิ่งพิมพ์และสื่อที่มีส่วนกระตุ้นความรู้สึทางเพศ ปัจจัยเอื้ออำนวยด้านการอยู่ใกล้และการเข้าถึงสถานเริงรมย์หรือสถานบริการทางเพศ รวมทั้งปลูกฝังความรู้ทัศนคติและความเชื่อในเชิงบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ให้แก่วัยรุ่น

บุญยานุช เดชบริบูรณ์ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนชายในวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยคือ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคเอดส์ การรับรู้ถึงคุณค่าของการใช้ถุงยางอนามัย และคำแนะนำของบุคคลใกล้ชิดเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย

พัชรินทร์ สิมทะราช (2544) ศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษาพบว่า ภายหลังการศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สมรรถนะในตนเองสูงกว่าก่อนการศึกษาและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และภายหลังการศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำกว่าก่อนการศึกษาและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนได้

พิสมัย นพรัตน์ (2543) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา แต่พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับการรับรู้สมรรถนะของตนเอง การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง ความผูกพันในครอบครัว การรับรู้บรรทัดฐานกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศยังอาจมาจากปัจจัยอื่นอีก เช่น ลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อิทธิพลของสื่อ ค่านิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน เป็นต้น

แพงเพชร วิไชย์ (2543) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยแห่งชาติ กำแพงนครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยมีประวัติการเคยมีเพศสัมพันธ์ ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัย และมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนหลายคนในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ยของอายุเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 18.4 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ด้วยโดยมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเป็นนักศึกษาและเคยมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ เมื่อหาความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีเพื่อนชอบเที่ยว การไปเที่ยวสถานบันเทิง การมีคนรัก และการดื่มสุรา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญ

ธัญญา ศรีสว่าง (2545) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เคยมีเพศสัมพันธ์ มีเพศสัมพันธ์เร็วตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้น นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนคู่นอนมากกว่า 1 คน ส่วนใหญ่มีการดื่มของมึนเมาก่อนมีเพศสัมพันธ์ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้ถุงยางอนามัยเป็นบางครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์

สุปรียา รามการุณ (2544) ศึกษาความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศที่ได้รับจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชนอยู่ในระดับกลาง และการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศจากครอบครัวระหว่างเพศชายกับเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศจากโรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชน ในเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับระดับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยการใช้ถุงยางอนามัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยการใช้ถุงยางอนามัยในระดับปานกลาง ส่วนการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยการไม่ดื่มสุรา การไม่เที่ยวสถานเริงรมย์ การหลีกเลี่ยงสื่อที่กระตุ้นความรู้สึกลงทางเพศ และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเมื่อมีความต้องการทางเพศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุภภรณ์ ปัญหาราช (2547) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศ: การศึกษาเชิงบรรยายในวัยรุ่นในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นในแต่ละช่วงวัยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศแตกต่างกัน การวางแผนในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจึงควรเน้นส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศด้านการคบเพื่อนต่างเพศและด้านการมีเพศสัมพันธ์ โดยเลือกใช้กลยุทธ์และแนวทางต่างๆให้เหมาะสมกับพัฒนาการของวัยรุ่นในแต่ละช่วงวัยร่วมกับการแก้ไขปัจจัยด้านอื่นๆที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นด้วย

จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศข้างต้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ภาวะเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร โดยเฉพาะนักศึกษาในวิทยาลัยเทคนิค จังหวัดเชียงราย ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved